

Opis šolske občine Blagovica

v zemljepisnem, prirodopisnem in zgodovinskem oziru v korist metodiki domovinoslovnega pouka.

Sestavil **Fran Marolt**.

b) Prirodopisni opis.

a) Orografija.

Povsem ves svet šolske občine je gorát, a poleg tega rodovitnen!

Hribje pokriti so z bukovimi gozdi, mešani sè smrečjem. Vmes pa so lepe doline in rodovitne njive.

Kar je doline — ravnine, pa je tudi okinčana z lepimi rodovitnimi njivami in zelenimi senožeti, mej katerimi se vijete bela Dunajska cesta in šumeča Radomlja.

Večji del občine je gorát, leži v hribih. Severni del je gorát; le od zahoda proti vzhodu vije se v dolini raván, a še ta je majhna!

Severno hribovje so prvi južni obrouki Menine planine, južno pa je takó zvano Moravško pogorje. Dviga se v nekaterih vrhuncih mogočno proti nébu. Oglejmo si najbolje poznate višine!

Špilc zove se vrhunec nad vasjó Gábrje, vzhodno od Šipeka*), kateri mu je skoraj enako visok. Stoji ravno na méji mej Blagoviško in Špitališko faro, meri pa 954 m.

Tù ti je diven, veličasten razgled! Ako se obrneš jasnega dné proti jugu, razprostira se pred taboj célo Mengiško in Ljubljansko poljé!

Celó góri do Kranja vidiš! Proti vzhodu pa se razteza lepa Savinjska dolina doli do Žavca. Cerkvic vidiš in šteješ več nego 30!

Pokrit je Špilc z redko bukovino in na Špitališkem pobočji sè smreko. Večji del pa je gol. „Špilják“, ali kakor ga ljudstvo imenuje „Špilc“, (špi „lja“ — špil „ja“ k) pomeni tù gol, pust hrib.

Sosed Špiljaku proti zahódu je Konjik (887 m). Ljudstvo zove ga lé „Volčje jáme“ in to ne brez vzroka! Vsaj je poln tako zvanih „volčjih jam“. Prebivalci tù gori napravili so navlašč umetne volčje jáme, katere so pa sedaj užé po vsem zasute.

Pred kakimi 100 leti bili so tù gori v vélikih gozdih gotovo volkovi in medvedje. Saj so pastirji podružnice Pišanjevica — Češnjiske fáre — vsako leto darovali sv. Klemenú nekaj ovčje volne, da bi njih črede varoval napadov divjih volkov.**)

Istina pa je, da so leta 1882. — bila je huda zima — volkovi posestniku „Jakel-novcu“ raztrgali več ovác!

Zahodno od Konjika dviga se Vobiki in Mali Rakitovec (898 in 890 m). Ta dva pa stojeta užé v sosednjem fári.

Desna in severna strán šolske občine je ob jednom i gričasta. Ti griči zarasteni so sè smrečjem ali obdelani v zeló rodovitne njive.

Solinčna stran je v obče jako rodovitna.

Idimo od najvišje (900 m) ležeče vasi Gábrje proti Blagovici! Kake pol ure hó-dimo po strmih, kolovoznih potih, pa doidemo v dolino, katera se po vási Zlatenek zove „Zlateniška dolina“.

Ta stranski del Črnega Grabna razteza se od središča Blagovice (t. j. od cerkve) 1 km na dolgo proti severu. Dolino to moči Zlateniška, katera z dotoki vred góni 5 mlinov in 2 stopí.

*) „Šipek“ je veličanski gozd.

**) Schaumi: „Archiv“ 1882/3, Bd. I. pag. 56.

Pri „Ahčanovem mlinu“ odcepi se proti zahodu — Žirošca dolina. Po njej pretaka se Češnjica.

Tisti del Črnega Grabna, kateri se razteza od cestnega kamna 29³/₅ km do istega 34¹/₅ km od zahoda proti vzhodu, zove se, ker leži v šolski občini Blagoviškej, — „Blagoviška dolina“, ali v ljudstvu „Bvagójska“, — „Bogójska dolina“.

V tej dolini leže vasi: Zgornje Lóke, Podsmrečje, Blagovica in Petelinek.

Po dolini pretáka se šumeča Radomlja, katerej Zlatenšica nasproti Piskarja največ vode donáša.

Obrnimo se sedaj proti senčnej stráni!

Tù gléda kaj prijazno nad farno vasjó Blagovica podružnica farne cérkve — cerkev sv. Neže, v ljudstvu „Golčajska cerkev“.

Ta cerkev stóji na 674 m visokem hribu, kateri se zove Golčaj (a ne „Golčar“, kakor je čitati na generalštabnem zemljevidu „Ljubljana — okolica“) ali gora sv. Neže.

Po grebenu tega Morávškega pogorja vódi steza skozi bukovino na goro sv. Valentina ali Limbarško goro (778 m). Ta pa stóji užé v Morávškej šolski občini.

Gozdi, pravi velikanski gozdi, kateri se od Golčaja na desnej in levej stráni teh gričev raztezajo, zovejo se „Planjáva“ — v ljudstvu „Planáva“.

Posamezni gozdi imajo zopet svoja imena, kakor: Lipovca, Jelovca, Karlovca, za Kalom i. t. d.

Razne steze in kolovozna pota jo križajo. Lepšega sprehoda, nego je tù lepega poletnega jutra, ga ni! Prijetno je vonjati „hribovski“ zrak Planjave, a še lepše, veseliti se tù góri svéte gozdne tišine, katero moti le piskanje jereba. glasni ku — ku in petje neštevilnih gozdnih pevcev! Tudi flora, osobito apneniška, je tù gori mnogobrojno zastopana!

Planjáva, bogáta na lesu, bila je do 1832. l. vlast Belneške graščine na Morávškej dolini.

Pozneje, l. 1872. pa se je razprodala. Največji del je sedaj imovina posestnikov Frana Cerarja — „Piskarja“ in Janeza Petriča — „Krištofca“.

Valvazor pripoveduje, da je bilo pred kakimi sto leti v Planjavi še polno volkov, medvedov, divjih prašičev in jelenov.

Sosed Golčaju proti vzhodu je Voblek (685 m).

Na senčnem pobočji je sélo Uranke. Voblek pomeni tù „pooblan hrib“ (rasierte Höhe).

Kakih 10 minut od Golčaja, mej tem in Voblekom je „Španjdo“ (670 m). Beseda ta navstala je brž ko ne iz „Županji dol“; na desnej „Španjdova“ je namreč dolina, katerej pravijo „Županja dolina“ ali „Županji dol“.*)

Tudi se njive na desnem pobočji zovejo „Županje njive“.

Istina je, da je jedna teh njiv, precej obširna je, vlast sedanjega župana!

V Blagoviškej dolini, za poslopjem posestnika Piskarja razteza se velik travnik s petimi njivami, kateremu v obče „Piskarjev travnik“ pravijo. V zgodovinskem opisu ga bodemo še omenili!

(Dalje prih.)

Književnost.

— „**Kočevsko okrajno glavarstvo**“. Zemljepisno-zgodovinski opis. S sodelovanjem nekaterih učiteljev Kočevskega okraja spisala Št. Tomšič in Fr. Ivanc, učitelja. Založila in izdala okrajna učiteljska knjižnica v Kočevji. V Ljubljani. Natisnila „Národna Tiskarna“. 1887. — Knjižica obsega 108 str. v 8. in je prav marljivo in pregledno sestavljena, kar kaže, da sta se

*) Schumi „Archiv“, 1882/3, Bd. I. pag. 250.